

3. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14.04.2022 року № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20> (дата звернення: 27.04.2023).

4. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Лист Верховного Суду від 03.03.2022 року № 1/0/2-22. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VSS00820?an=1> (дата звернення: 27.04.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-395-1-43>

ПРОБЛЕМИ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Христюк Інна Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,

старший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності

імені академіка В.В. Ставиши

Національної академії правових наук України,

м. Харків, Україна

Тези підготовлено на виконання теми фундаментального наукового дослідження НДІ ВПЗ «Стратегія запобігання правопорушенням у сфері дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні» номер державної реєстрації 0120U10561.

Для українського суспільства є незаперечним той факт, що безпека дорожнього руху – показник, який визначає рівень соціально-економічного розвитку держави. Більш того, забезпечення цієї безпеки на гідному рівні є складовою національної безпеки України, яке сприятиме вирішенню стратегічних завдань і головних напрямів соціально-економічного розвитку країни та стане значним внеском у забезпечення зв'язку з цивілізованим світом. Тим паче, що 23 червня 2023 р. лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС.

Як загальновідомо до початка введення воєнного стану в нашій країні існувало чітке нормативно-правове регулювання безпеки дорожнього руху. 24 лютого 2022 р. після вторгнення військ Російської

Федерації на територію нашої країни багато нормативних актів практично перестало застосовуватися. Було введено режим воєнного стану [1], який продовжено до 11 серпня 2024 р. Крім того було прийнято багато нових нормативних актів, які забезпечують функціонування держави. В Україні зараз збільшується тяжкість дорожньо-транспортних пригод. При цьому загальна кількість їх не збільшується, що обумовлено, в першу чергу, тим що далеко не всі територіальні одиниці України мають змогу звітувати про дорожньо-транспортні пригоди. Так, зараз офіційно визнаються регіони, які тимчасово окуповані, або на них ведуться активні бойові дії. Це території Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Харківської, Херсонської областей та АР Крим. В цілому за 2022 р. загинуло 2791 особа, за 2023 р. – 3053, збільшення склало 9,4 % [2]. При цьому практично третина з них внаслідок наїзду на пішохода.

Ситуація з дорожнім рухом починаючи з 24 лютого 2022 р. змінювалася в країні принаймні декілька разів. Так, наприклад в м. Харкові, практично з перших днів введення воєнного стану вулицями міста перестав курсувати громадський транспорт. Натомість, з'явилося чимало воєнної техніки, для пересування якої навряд чи пристосовані вулиці міста. Значно скоротилася й кількість пішоходів. У місті були відключені система автоматичного регулювання дорожнього руху, зокрема камери відеоспостереження для контролю за швидкістю, та зовнішнє освітлення у темний час доби. Патрульна поліція перестала виїжджати для документування дорожньо-транспортних пригод, що сталися без потерпілих, оскільки у правоохоронців з'явилися більш нагальні справи – забезпечувати правопорядок на вулицях міста. Тому водіям, що потрапили в дорожньо-транспортні пригоди без потерпілих, пропонувалося самостійно вирішувати проблему, не перешкоджаючи рух іншим учасникам [3, с. 8–9]. Тому інформація, що кількість дорожньо-транспортних пригод значно зменшилася на початок дії воєнного стану в країні, є навряд чи достовірною. Вважаємо, що зросла їх латентність.

При цьому зрозуміло, що під час воєнного стану багато водіїв отримали водійські посвідчення за скороченою програмою підготовки. Це також призвело до більшої кількості фактів порушення правил безпеки дорожнього руху. Крім того дозволено автоматично продовжувати термін дії водійських посвідчень, строк дії яких закінчився, протягом усього терміну дії воєнного стану. Тому буде обов'язковим після закінчення воєнного стану перездача іспиту особами, які отримали водійські посвідчення під час воєнного стану, отримання водійських посвідчень на постійній основі.

Також з метою підвищення безпеки дорожнього руху необхідно повернутися до практики обов'язкового технічного контролю усіх автомобілів, який було відмінено у 2011 р., тому що однією з попередніх умов для можливості вступу до Європейського Союзу є впровадження норм та стандартів, які є однаковими для кожного з членів ЄС. Згідно з угодою про асоціацію з Європейським Союзом наша країна взяла на себе низку зобов'язань, одне з них – запровадження обов'язкового технічного контролю, не лише для легкових автомобілів, залучених в комерційних перевезеннях, але й для автомобілів, які використовуються у приватних цілях. На жаль, поки діє воєнний стан країна не може запровадити обов'язковий технічний контроль для усіх легкових автомобілів.

Сьогоднішня практика систематичного відключення світлофорів призводить до збільшення порушень правил безпеки дорожнього руху. Але треба мати на увазі, що завжди світлофори встановлювалися лише там, де вони були необхідні з метою запобігання вчинення дорожньо-транспортних пригод, тому їх відключення дуже небезпечно.

В Правилах дорожнього руху Україні [4] записано, що необхідно застосовувати флікери – маленькі значки або наклейки, які відбивають світло в темряві. Вони допомагають побачити пішохода в нічний час. Флікери можна розмістити на рюкзаку, куртці, руці або джинсах, а також на взутті. При їзді з ближнім світлом відстань, при якій можна помітити пішохода 25–30 метрів, а якщо у людини є флікер, то вона збільшується до 130–140 метрів. А водій, що їде в машині з включеним дальнім світлом, може побачити флікер з відстані 400 метрів. При цьому не передбачено ніякого покарання за їх невикористання в Україні, хоча відомо, що у таких країнах як Велика Британія, Фінляндія, Естонія, використання флікерів є обов'язковим згідно з їхніми Правилами дорожнього руху. При цьому встановлено, що кількість ДТП за участю пішоходів у цих державах значно знизилася після прийняття рішень про використання флікерів.

В статистичній звітності Патрульної поліції виділяються різні види ДТП. На жаль, у 2022 р. наїзд на пішохода склав 28,4 %, у 2023 р. – 31,1 %, за 3 місяці 2024 р. – 27,5 % [2; 5; 6]. Жахлива статистика. Тим паче, що проблема з відключенням світлофорів розв'язана не буде найближчим часом внаслідок дефіциту електроенергії, тому для підвищення безпеки пішоходи повинні також дотримуватися правил дорожнього руху та носити флікери.

Крім того необхідно підвищувати культуру поведінки на дорогах усіх учасників дорожнього руху. Водіям їздити з відповідною швидкістю, якщо вжили алкоголь не сідати за кермо транспортного

засобу. Пішоходам не переходити автомобільні шляхи, якщо цей перехід не позначено і обов'язково носити флікери.

Усе це підкреслює необхідність у своєчасній розробці нових нормативно-правових актів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні, особливо при вступі до Європейського Союзу.

Література:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Дорожньо-транспортні пригоди з 01.01.2023 по 31.12.2023. Сайт патрульної поліції України. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>

3. Батиргареєва В. С. Дорожній рух у прифронтовому регіоні: виклики воєнного стану. *Безпека дорожнього руху в умовах воєнного стану* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 травня 2022 року). Кривий Ріг, 2022, 148 с.

4. Правила дорожнього руху. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF#Text>

5. Дорожньо-транспортні пригоди з 01.01.2021 по 31.12.2022. Сайт патрульної поліції України. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>

6. Дорожньо-транспортні пригоди з 01.01.2024 по 31.03.2024. Сайт патрульної поліції України. URL: <http://patrol.police.gov.ua/statystyka/>